

Od redakcji

Począwszy od niniejszego tomu zmienia się Zespół Redakcyjny „Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej” oraz skład jego Rady Programowej, poszerzony o przedstawicieli ośrodków zagranicznych. Redakcja w nowym składzie pragnie w pierwszym rzędzie wyrazić podziękowanie swoim poprzednikom, którzy przez lata dbali o wysoki poziom periodyku, do jakiego czytelnicy zdążyli przywyknąć. Od czasu założenia pisma w latach pięćdziesiątych włączyło się ono w nurt odnowy, przyczyniając się wydatnie do ożywienia w Polsce powojennej badań w dziedzinie historii filozofii i historii idei.

Z uwagi na doniosłość kształtowania się dyskursu filozoficznego w dziejach, w tym jego konstytuowania się jako *t r a d y c j i* (tożsamości w zmianie), tematykę naszej kontynuacji ukierunkowywać będą pewne motywy klasyczne tego dyskursu: podział na filozofię praktyczną i teoretyczną, jego tradycyjna bliskość wobec takich dyscyplin jak teologia, antropologia, logika, matematyka, wreszcie *last but non least*, w jakimś sensie „protologiczna” rola, jaką w nim tradycyjnie odgrywa refleksja ontologiczna i metafizyczna. Jako stały element przewidujemy zatem publikacje prac dotyczących tych immanentnych problemów metafizyki i ontologii, które determinowały rozwój filozofii. Stąd potrzeba metody historyczno-genetycznej. Praca historyka filozofii jest pracą *par excellence* badawczą, wymagającą operowania bogatym instrumentarium. Bez usprawnień moralnych i intelektualnych: filologicznych, historycznych, filozoficznych, historyk filozofii nie będzie w stanie wyjść poza werbalizm w rozumieniu i wyjaśnianiu źródeł.

Członkowie redakcji podzielają przekonanie, że badań z dziedziny historii europejskiej tradycji filozoficznej, zarówno u klasyków, jak i często w jej nieoczekiwanych rozwinięciach, nie można ograniczać do erudycyjnej ciekawości (jak to często ma miejsce w przypadku historii innych dyscyplin naukowych), ponieważ tradycja ta współlistnieje z samą filozofią jako specyficzna forma ludzkiej myśli. Tutaj historia jest zarazem terażniejszością i nie traci nigdy na aktualności. W istocie trudno byłoby znaleźć przykłady, nawet wybitnych i oryginalnych myślicieli, których myśl nie kształtowałyby

się w nawiązaniu bądź konfrontacji z myślą poprzedników, także odległych w czasie.

Nie ma filozofii bez historii filozofii – warto przypominać tę dewizę, zwłaszcza w czasach dzisiejszych, powołując się np. na zgodnie brzmiące opinie filozofa Paula Ricoeura: „[...] i już filozofuje ten, kto zajmuje się historią filozofii” oraz historyka filozofii Stefana Swieżawskiego: „gruntowne studium historii filozofii kształci przede wszystkim filozofów”. Praca historyka filozofii nie jest martwym, odtwórczym zajęciem, ale samym życiem, podtrzymywanym ożywiającą mocą badanych źródeł, pobudzonym zarazem siłą motoryczną ujawniających się problemów do rozwiązania. Historia filozofii to zarazem historia problemów.

Pomimo żywionej przez nas przekonania o autonomii historii filozofii jako nauki, w trakcie niełatwej dyskusji, której wynik wcale nie był przesądzony, postanowiliśmy zachować tytuł rocznika w niezmienionej formie, z pozostawieniem odniesienia do *m y ś l i s p o ł e c z n e j*. Rozszerzenie to nie oznacza wszelako – jeśli w ogóle kiedykolwiek oznaczało – ukłonu wobec jakiejś formy socjologicznego czy materialistycznego redukcjonizmu, ani też nie jest w żadnej mierze pochodną struktury instytucji, w której czasopismo ma swoje korzenie i w łonie której powstaje, tj. Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie (warto przypomnieć, że „Archiwum” od początku związane było z Zakładem Historii Filozofii Nowożytnej tego Instytutu).

Pozostawiając tytuł w niezmienionej formie chcielibyśmy podkreślić naturalną otwartość filozofii na inne aspekty myśli i doświadczenia ludzkiego (nie przypadkiem wśród wybitnych filozofów w dziejach nie brakowało uczonych, polityków i teologów). Również pod tym względem inspiracją i przykładem były dla nas same dzieje periodyku, przez lata bowiem typowy temat „społeczny”, a zarazem związany z historią idei, jakim jest tolerancja religijna i obywatelska, nierzadko gościł na stronicach czasopisma, stając się bodźcem do szeroko zakrojonej refleksji teoretycznej.

O „otwartości” możemy dziś także mówić, zgodnie z duchem czasu, w aspekcie integracji europejskiej. „Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej” zamierza włączyć się w tę ideę, m.in. poprzez zapraszanie do współpracy autorów z różnych krajów, publikowanie zarówno ich tekstów, jak i autorów polskich w językach kongresowych. Na zawartość pisma składają się zatem cztery kategorie materiałów: /1/ prace autorów polskich w języku polskim, /2/ prace autorów polskich w językach kongresowych, /3/ prace autorów zagranicznych w językach kongresowych, /4/ przekłady autorów zagranicznych i przekłady klasyki filozoficznej.

Pożądane wydaje się funkcjonowanie tego rodzaju znaczącego czasopisma w obszarze środkowoeuropejskim. W przekonaniu, że zdołamy spro-

OD REDAKCJI

stać naszym zamierzeniem, zwracamy się do wszystkich zainteresowanych z zachętą, żeby swoimi pracami, nie tylko w języku polskim, ale i w językach kongresowych, przyczynili się do wypromowania „Archiwum” na liczący się na forum europejskim periodyk.

Niniejszy tom chcielibyśmy dedykować pamięci zmarłych w 2009 roku zasłużonych współtwórców naszego pisma: Panu Profesorowi Leszkowi Kołakowskiemu i Pani Profesor Barbarze Skardze.

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

From the editor

This issue marks the change of the editorial staff of the „Archive of the History of Philosophy and Social Thought”, as well as of its program council to include representatives of foreign centers. The new editorial staff wishes, in the first place, to express its gratitude to its predecessors, who for years took care of the high standard of the periodical, something the readers became accustomed to. Since its foundation in the 1950s, the periodical embraced the “renewal”, thus significantly contributing to a revival of research in history of philosophy and history of ideas in postwar Poland.

Given the importance of the formation of philosophical discourse throughout history, including its constitution as *t r a d i t i o n* (identity in change), the subject matter of our continuation will be guided by certain classical motives of this discourse. The division into practical and theoretical philosophy, its traditional proximity to such disciplines as theology, anthropology, logic, mathematics, and last but not least, in a sense the traditionally “protological” role of ontological and metaphysical reflection. Therefore we envisage publishing papers regarding these immanent metaphysical and ontological problems that determined the development of philosophy. Hence the need for the historical and genetic method. The work of a historian of philosophy is *par excellence* research work, one that requires a rich apparatus. Without moral and intellectual capabilities: philological, historical, moral, and philosophical a historian of philosophy will be unable to go beyond verbalism in understanding and explanation of sources.

The editorial staff share the conviction that research into the field of the history of the European philosophical tradition, both classical and in its unexpected developments, cannot be limited to erudite curiosity (as it is often the case with the history of other scientific disciplines), because the tradition coexists with philosophy itself as a special form of human thought. Here, history is at once the present and never grows out of date. Indeed it would be difficult to find examples, even of outstanding and original thinkers, whose thought were not shaped in reference to or in confrontation with the thought of their predecessors, including those distant in time.

There is no philosophy without history – one should remember this motto, particularly at present, e.g. quoting the concordant opinions of the philosopher Paul Ricoeur: “[...] it is a philosophical act to engage in the history of philosophy” and the historian of philosophy Stefan Swieżawski: “a thorough study of the history of philosophy primarily educates philosophers”. The work of a historian of philosophy is not a dead, reproductive endeavor, but life itself, sustained by the revivifying power of the sources studies, at the same time inspired by the driving force of the problems to solve that transpire. The history of philosophy is at the same time a history of problems.

In spite of our conviction of the autonomy of the history of philosophy as a science, in a hard debate, whose result was not at all decided in advance, we decided to keep the title of the annual in the same form, with the reference to *s o c i a l t h o u g h t*. This extension, however, does not mean – if it ever, did – a nod toward a form of sociological or materialistic reductionism, nor is by any means a derivative of the structure of the institution where the periodical was founded, i.e. the Institute of Philosophy and Sociology of the Polish Academy of Sciences in Warsaw (it is worth recalling that from inception the “Archive” was always related to the Chair of History of Modern Philosophy of the Institute).

By keeping the title in an unchanged form, we wish to underline the natural openness of philosophy to other aspects of human thought and experience (it is no accident that many eminent philosophers were scientists, politicians and theologians). Also in this respect, we found inspiration and examples in the very history of the periodical, as for years the typical the “social” theme, and at the same connected to the history of ideas, such as religious and civil tolerance, was frequently featured, and became the stimulus for a broad theoretical reflection.

We can also speak of “openness” today, in concord with the spirit of the times, in the aspect of European integration. The “Archive of the History of Philosophy and Social Thought” intends to embrace the idea, by, for example, inviting authors from various countries, by publishing both their texts and those by Polish authors in congress languages. The journal contains four categories of materials: /1/ texts by Polish authors in Polish; /2/2 texts by Polish authors in congress languages; /3/ texts by foreign authors in congress languages; /4/ translations of foreign authors and translations of classical philosophical texts.

It seems desirable that such a significant journal be functioning in Central Europe. We remain convinced that we shall be able to meet our objectives, and thus we turn to all those interested with the encouragement

FROM THE EDITOR

to contribute their texts, not only in Polish but in congress languages, and promote the “Archive” to become an important European periodical.

We would like to dedicate the present volume in memory of two distinguished co-creators of our “Archive”: Professor Leszek Kołakowski and Professor Barbara Skarga.

EDITORS